

ιερέως, ὅπως δύο ἄλλων μυθιστοριογράφων, Ξενοφώντας τοῦ Ἐφεσίου καὶ τοῦ Χαρίτωνος;

Τὸν στέφανον τῆς λογογραφικῆς μεγαλοφροσύνης, τὸν ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἐφόρεσεν ὁ Ἡλιόδωρος ἀπέσπασεν ἡ νεωτέρα κριτική. Κατεδείχθη ἀναμφισβητήτως ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν Αἰθιοπικῶν οὐδέποτε περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προτιμήσῃ τὴν μυθιστορικὴν γραφίδα τῆς ἐπισκοπικῆς ράβδου.

Ὁ Κοραῖς, προμαντεύων τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας ἐξέφραζεν ἤδη ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ Ἡλιοδώρου, ἀλλ' ἦτο βεβαιότατος περὶ τῆς θρησκείας αὐτοῦ. «Λέξεις, φράσεις, λέγει, ἀπὸ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τῶν χριστιανῶν βίβλους, αἰνίξεις εἰς ἱστορίας καὶ συνηθείας χριστιανικὰς, εὐρίσκονται κατεσπαρμέναι εἰς διάφορα μέρη τῶν Αἰθιοπικῶν, ὥστε εἶναι δύσκολον εἰς τὸν ἀναγνώστην ν' ἀμφιβάλλῃ ἂν ὁ συγγραφεὺς ἦτο χριστιανός.»

Ἄλλ' ὁ Κοραῖς δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν παράδοξον καὶ κατ' ἐξοχὴν ἰδιάζουσαν ἠθικὴν καὶ ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡ κοινωνία τῆς τότε ἐποχῆς συνεκρίθη πρὸς γιγαντιαίαν χοάνην ἐν ἣ συνέβραζον καὶ συνα-

νεμυγνόοντο ἡ ὕλη τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, τὰ ὑπολείμματα τῶν παλαιῶν ἰδεῶν, αἱ πανάρχαιαι προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ νέαι προσδοκίαι, καὶ αἱ νέαι ἀνάγκαι τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου. Κατὰ τοὺς πρώτους μ. χ. αἰῶνας οἱ Ἕλληνες βλέποντες ὁρμητικῶς εἰσελαύνον τὸ νέον θρησκεινμα καὶ καταπίπτοντα, ὥς διὰ σεισμοῦ, τὸν παλαιὸν κόσμον, ἐνηγκαλίσθησαν ἀπελπιστικῶς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν των. Ἐν τῇ ὑπὲρ τῶν ὅλων κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ πάλῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χριστιανισμοῦ, τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα, διὰ τῆς ἐσχάτης ἐντάσεως τῆς προσπαθείας του, ἔπλασε τὸν παράδοξον ἐκείνον κόσμον τῶν Δαιμόνων, τῶν Πνευμάτων καὶ τῶν Ἀννάμεων, τὸν ὁποῖον ἱεραρχικῶς κατέταξεν ἡ Νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία. Ἐντεῦθεν ἡ ὁμοιότης, ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀπατώσα τὸν μὴ βαθύτερον ἐτάζοντα τοὺς τεταραγμένους ἐκείνους χρόνους. Κατὰ τὸν Ἡλιοδώρον τὸ σύμπαν διέπει ὑφίστη τις καὶ ὅλος ὑπερκοσμία θεότης, ἀλλὰ συνυπάρχουσι καὶ πολλοὶ ἄορατοι θεοί. Τὸ ἰδεῶδες δ' ἐν γένει αὐτοῦ δὲν εἶνε ὁ Χριστός, ἀλλ' ὁ θεουργὸς Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, κατὰ τὸν ὑπέροχον νεοπυθαγόρειον τύπον, ὃν διέπλασεν ὁ Φιλόστρατος.

AP. ΚΟΥΡΤΙΑΝΣ

VICTOR HUGO

ΑΠΟ ΤΑ ΕΜΑΤΙΜΕΝΤΣ

ὦ πεθαμένοι! πῆτε, ποῖος σᾶς σκότωσε, ποιά χέρια
μπήξατε μέσ' στὰ στήθεια σας τὰ δίκωπα μαχαίρια;
Καὶ πρῶτα ἐσένα, πῶς σὲ λέν, ποῦ μέσ' στὰ σκότη πᾶς;
—Θρησκεία.—Καὶ σὲ σκότωσε; —Ἀλλοίμονο! Ὁ παλᾶς!
—Κ' ἐσᾶς;—Γνώση, μᾶς λένε, κι' ἀρετὴ, ντροπὴ, δικαιοσύνη.
—Καὶ ποῖος σᾶς ἔσφαξε;—Ἡ ἐκκλησιά.—Κ' ἐσένα ἐμπιστοσύνη
τοῦ κόσμου;—Ὁ ὄρκος.—ὦ! κ' ἐσὸν ποῦ μέσ' στό αἷμα πλέβεις
καὶ κείτεσαι κι' οὔτε μιλᾶς μὰ κι' οὔτε ποῦ σαλεύεις;
—Νόμο μὲ λέν.—Κι' ὁ μπόγιας σου;—Ὁ δικαστής! —ὦ! φοίχη!
Κ' ἐσένα γιγαντώσωμη, ποῦ μοιάζεις κάποια νίκη
καὶ σοῦναι ὁ φωτοστέφανος τῆς κεφαλῆς σβυστός
ἀπὸ τὴ λάσπη;—Ἀούστερλίτς.—Σὲ σκότωσε;—Ὁ στρατός!

ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ

I

Εἶναι νύχτα κ' ἡ καλύβ' ἄν καὶ φτωχὴ καλὰ κλεισμένη.
Τὸ σκοτάδι τὴ μανρίζει μὰ σὰν κᾶτι τι σβυσμένη
μιὰ φεγγόβολην ἀσπράδα γλυκοχύνει στὸ σκοτάδι.
Ἀπ' τὸν τοῖχο κρεμασμένα, μέσ' σ' αὐτὸ τὸ ξάσπρο βράδυ,
πέφτουν τοῦ ψαρῶ τὰ δίχτυα καὶ στὸ βάθος, ποῦ σὲ ράφι
χύτερες χάλκινες γυαλίζουν σὰ θαμπὸ, θαμπὸ χρυσάφι,
σὲ μιὰ κόχ' εἶναι κρεββάτι μὲ κουρτίνες σφαλισμένο
καὶ κοντὰ του ἓνα στρώμα σὲ παληόκασες ριχμένο.
Πέντε αὐτοῦ μικρὰ παιδάκια, — ὦ φωλιὰ ψυχῆς γεμάτη! —
κοιμισμένα φτερουγίζουν σιῶν ὀνείρων τὸ παλάτι.
Στὴ γωνιά, ποῦ ἀκόμα φλόγα κᾶπου κᾶπου τρεμοσβύνει,
στὸ κατὰμυρο ταβάνι κατακόκκινο φῶς χύνει
καὶ στὰ γόνατα πεσμένη, μιὰ γυναῖκα τὸ κεφάλι
πικρογέρονει στὸ κρεββάτι κ' ὅλη πόνος, ὅλη ζάλη,
ἢ τὴν προσευχὴ της λέγει, ἢ ὀνειρεύεται, χλωμιάζει.
Εἶναι ἡ μάννα, μοναχὴ της· ἔξω ἡ θάλασσα φρενιάζει
καὶ στὸν οὐρανὸ, στοὺς βράχους, στοὺς ἀνέμους, στὸ σκοτάδι,
χύνει τὰ στενάγματά της, τὰ πειδὸ μαύρα κ' ἀπ' τὸν ἄδη.

II

Εἶν' ὁ ἄνδρας της ἑκεῖ πέρα· ἀπὸ τὰ μικρὰ του χρόνια
μὲ τὴ μαύρη του τὴν τύχη πολεμᾷ σκληρὰ κ' αἰῶνια.
Εἴτε βρέχ' εἴτε χιονίζει, πρέπει νᾶβγῃ, νὰ πηγαίνει·
τὰ παιδάκια του πεινοῦνε ἄχ! κ' ἡ πείνα δὲν προσμένει.
Ἡ πλημμύρα σὰν ἀρχίσῃ ἢ βαθεῖα τὸ βράδυ βράδυ,
μοναχὸς του στὸ τιμόνι, κυβερνᾷ μέσ' στὸ σκοτάδι
τὴν τετράπανή του βάρκα καὶ στὸ πέλαγο ξανοίγει.
Ἡ γυναῖκα στὴν καλύβα, ὅταν πειὰ ἐκεῖνος φύγῃ,
τὰ παλιὰ πανιά μπαλόνει καὶ τὰ δύχτια του ξεσάξει,
ἐτοιμάζει τὸ ἀγκύστρι, τὴν ψαρόσουπα, ποῦ βράζει
στὴ γωνιάν, ἐκεῖ σιμά της, ἢ ὀλόκληρ' ἢ ψυχὴ της,
τὰ μικρὰ σὰν κοιμηθοῦνε, σιγολέει τὴν προσευχὴ της.
Μοναχὸς του εἶν' ἐκεῖνος μέσ' στὸ πέλαγο· τὸν ἄρχει
κῦμ', ἀφρός, ἀνεμοζάλη, ποῦ στὴν ἄβυσσο τὸν σέρνει,
ποῦ στὴ νύχτα τὸν ξορίζει, — ὦ! δουλειὰ βασανισμένη!

Μέσ' στή θάλασσαν ἐκείνη, ποῦ βογκάει ἡ φρενιασμένη,
 ὅλα μαῦρα κι' ὅλα κροῦα! κανὲν ἄστρο δὲ φωτίζει·
 καὶ τὸ μέρος ποῦ τὸ ψάρι νὰ πηγαίνει συνειθίζει
 κι' ὥρα μὲ τὴν ὥρ' ἀλλάζει ἄστατο, σκοτεινιασμένο,
 εἶν' ἓνα μικρὸ σημεῖο μέσ' στὴν ἄβυσσο χαμένο!
 Γιὰ νὰ τῶβρη πόσο πρέπει νὰ μετρήσῃ τὸν ἀγέρα,
 νὰ ζυγίσῃ τὸ πανί του, ποῦ πετᾷ σὰν περιστέρα!
 Καὶ τὸ κῦμα σὰν τὸ φεῖδι καταπράσινο γλυστρούει
 πλάϊ πλάϊ μὲ τὴν βάρκα καὶ ἡ ἄβυσσος κυλάει
 τὶς ἀπέραντές της δίπλες, ποῦ φοριχτὲς στριφογυρίζουν,
 καὶ πανιὰ μαζὺ καὶ ξάρτια ὅλα τρέμουν, ὅλα τρίζουν!
 Μὰ ἐκεῖνος, ὁ ψαράς μας, τὴ Γιαννοῦλα του μονάχα,
 τὴ Γιαννοῦλα του θυμᾶται—καὶ τὸν νοιάζει θαρρεῖς τάχα
 ὅλη ἡ λύσσα τοῦ πελάγου;—κ' ἡ Γιαννοῦλα του κλαμμένη
 τὸν φωνάζει, ὡς ποῦ οἱ δύο τους λογισμοὶ ἐρωτεμμένοι,
 τῆς καρδιάς πουλιά οὐράνια μεσ' στὴ νύχτα γλυκοσιμίζουν.

III

Καὶ προσεύχεται ἡ Γιαννοῦλα· μὰ τὴν προσευχή της πνίγουν
 οἱ βραχνὲς φωνὲς τοῦ γλάρου, ποῦ θαρρεῖς τήνε χλευάζει,
 στὰ χαλάσματα τῶν βράχων ἡ φουρτούνα τὴν τρομάζει
 κ' ἴσκιοι φοβεροὶ περνοῦνε μέσ' ἀπ' τὸ νειρο τοῦ νοῦ της.
 Πνίγ' ἡ θάλασσα τὸ ναύτη μέσ' τὴ λύσσα τοῦ θυμοῦ της·
 κι' ὅπως μέσ' στίς ἀρτηρίες τὸ ζεστὸ τὸ αἷμα σφύζει,
 τὸ ψυχρὸ χτυπᾷ ρωλόϊ ποῦ στ' ἀπόκρυφο γκρεμίζει
 στάλα, στάλα, ὄρες, μῆνες, ζέστες, ἄνοιξες καὶ χιόνια,
 καὶ τὸ χτύπημά του ἀνοίγει στίς ψυχές, ποῦναι τραγόνια,
 στίς ψυχές, ποῦναι γεράκια μέσ' τοῦ κόσμου αὐτοῦ τὴν ζάλη,
 ἀπ' τὴ μιὰ μεριά τὶς κούνιες καὶ τὰ μνήματ' ἀπ' τὴν ἄλλη!

Ἡ Γιαννοῦλα συλλογιέται—καὶ μεσ' ὅλ' αὐτὰ, τί φτώχεια!
 μὲ τοὺς πάγους, μὲ τὰ χιόνια, καλοκαῖρι, πρωτοβρόχια,
 τὰ μικρά της νύχτα, μέρα, πῶς ξυπόλυτα γυρίζουν!
 Ποῦ ψωμάκι ἀπὸ σιτάρι! κοιθαρένιο τραγανίζουν!
 —Ἀῖ—Νικόλα! πῆρε πάλι! Δὲν ἀκοῦς τὸ βογγητό του;
 Σὰ φουσούνα, ποῦ βοῦζει, ὁ ἀγέρας στὸ θυμὸ του
 λὲς καὶ διώχνει μέσ' στὸ χάος τᾶστρα τὰ λαμπρά, ποῦ φεύγουν

σὰν τὶς σπῖδες ποῦ πετοῦνε ἀπὸ τῇ γωνιά σὰν ἔβγουν,
 καὶ τὸ κῦμ' ἀχολογᾷ — τέτοια κ' ἡ βαρειά στ' ἀμόνι!
 "Αχ! ἡ θάλασσα ποῖος ξέρει μὲ τῇ νύχτα τί ζυμώνει!
 Εἶν' ἡ ὥρα ποῦ προβάλλει χορευτὴς τὸ μεσονύχτι,
 κάτω ἀπὸ τὴν προσωπίδα φῶς γλυκύτατο σὰν ρίχτη
 ἢ φεγγόβολη μαυιά του καὶ τρελλὸ πηδᾶ, χορεύει!
 Κ' εἶν' ἡ ὥρα ποῦ κρυμμένο σὰ φοινᾶς παραμονεύει,
 σὰ φοινᾶς, ποῦ τότε κρύβει τῆς βροχῆς τὸ μαῦρο δίχτυ
 μὲ τῇ νύχτα ἐνῶ ὁ ἀγέρας καταμέτωπα τὸν δέρνει,
 καὶ ποῦ ξάφνου φτωχὸ ναύτη ἀπ' τῇ βάρκ' ἀπάνω πέρνει
 καὶ σὰν ἀστραπὴ στὰ βράχια τὰ σκληρὰ τὸν κομματιάζει!
 Φρίκη! ὁ ἄνθρωπος σὰ νοιώσῃ πῶς ἡ βάρκα του βουλιάζει
 μέσ' στὰ βάθη τοῦ πελάγου ὅπως ὁ νεκρὸς στὸ μνήμα,
 καὶ τοῦ πνίγει στὸ λαρύγγι τῇ φωνῇ τὸ μαῦρο κῦμα,
 σὰν ἡ ἄβυσσος, ποῦ χάσκει, τότε θάβει πῶς θνυμάται
 μέσ' στὴ φρίκη, ποῦ σὲ λίγο καὶ στὰ σκότῃ θὰ κοιμᾶται,
 τὸ λιμάνι τοῦ χωριοῦ του, τὸ χαλκᾶ ποῦχε δεμένῃ
 τὴ βαρκοῦλα του στὸν ἥλιο, φῶς χρυσὸ περεχυνμένη!

Τῆς Γιαννούλας ἴσκιος τέτοιοι τῇ φτωχῇ καρδιά φοβίζον.
 Τρέμει καὶ τὰ δάκρυά της τὴν καρδιά της πλημμυρίζον.

IV

"Ὁ γυναῖκες τῶν ψαράδων, ἔρμες ὅταν ἐκεῖ πέρα,
 λέτε, δύστυχες, στὸ χάος ἔχω σαστικὸ, πατέρα,
 γνιὸν, ἀδελφία, σάρκα μου, αἷμα καὶ ψυχὴ μου καὶ καρδιά μου,
 ὅ,τι ἀγάπησα στὸν κόσμον καὶ πονοῦν τὰ σωθικά μου!
 "Αχ! σὰν παραδέρνη ὁ ναύτης μὲ τὰ κύματα, πῶς μοιάζει
 μὲ τὸν ἔρμος, ποῦ στὸ στόμα μέσα τ' ἀγορμιοῦ σπαράζει!
 καὶ νὰ λές· αὐτὸς ὁ ἀγέρας, ποῦ φοιχτὸς φτυομανάει,
 παίζει μὲ τὴν κεφαλὴ τους κι' ἀπὸ πάνω τους βᾶγγαει
 λυσσασμένος, μὲ λυμένα κι' ἄγρια τ' ἄδρα μαλλιά του
 καὶ πῶς χάνουνται, — ποῖος ξέρει; — τώρα κάτω ἀπ' τὰ φτερά του!
 "Ὁ! κι' ἀκόμα πῶς δὲν ἔχουν γιὰ ν' ἀντισταθῶν στὸ κῦμα,
 ποῦ σὰν τρίσβαθον τοὺς σέρνει, παγωμένο, μαῦρο μνήμα,
 μὲ τὰ βάραντρα, ποῦ χάσκουν, χωρὶς ἀστρο μὴδ' ἐλπίδα,

παρ' ἀπὸ πανὶ μὴν ἄκρη καὶ μὴν ἄκρη ἀπὸ σανίδα!
Πένθιμη, πικρὴ φροντίδα! σὰν πετιᾶς στὸ περιγιάλι
καὶ τῆς θάλασσας φωνάζεις.— Κῦμα δόσε μου τοὺς πάλι!
"Αχ! ἀλλοίμονο! τί θέλεις νὰ σοῦ πῇ τὸ μαῦρο κῦμα,
ποῦν' ἢ σκέψι σου τοῦ χάρον κ' εἶναι τὸ νερό του μνηῆμα;

V

Εἶν' ὁ ἄνδρας σου ἐκεῖ πέρα, μόνος στ' ἄγριο σκοτάδι
ὀλομόναχος, Γιαννοῦλα, μέσ' στὰ σάβανα, στὸν "Αδῆ!
Τίποτε! καμμιά βοήθεια! γιατί ἀκόμα τὰ παιδιά σου
εἶναι τόσα δά! χωροῦνε καὶ τὰ πέντε στήν ποδιά σου!
Θεέ μου, νᾶτανε μεγάλα, νὰ μὴ μένη μοναχός του!
Σὲ λυγάκι, φτωχὴ μάννα, σὰ θὰ πασαστέκη ὁ γνιός του,
τὸν πατέρα καὶ φευγάτος θᾶνε στοῦ θεριοῦ τὸ στόμα
θενὰ πῆς κλαυμένη πάλι — νᾶτανε μικρός ἀκόμα!

.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

Ο ΜΑΕΣΤΡΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

"Όταν ὁ Ντάσкас ἔφθασεν ἔξαφνα εἰς τὸ
Λαύριον, εὔρηκε τὸν μαέστρον ξαπλωμένον εἰς
τὸ κρεββάτι νὰ διαβάζῃ τὸ γράμμα ποῦ τοῦ
ἔστειλε, καὶ ἀμέσως, καθὼς τὸν ἐμάτιασε, ἔτα-
ράχθηκε κ' ἐμονολόγησε: «Ὁ ξάδελφός μου εἶν'
αὐτός ἢ τὸ φάντασμά του»; "Επειτα ὥρμησε
καὶ τὸν ἀγκάλιασε θερμὰ-θερμὰ. Ὁ Λιναρᾶς
κατασυγκινημένος μὲν ἤμπορεσε νὰ τοῦ ψιθυ-
ρίσῃ: «Ξάδελφέ μου»! κ' ἐξέσπασε εἰς λυγ-
μούς. "Επειτα, ὅταν συνῆλθε κομμάτι, τοῦ εἶπε
γελαστὰ ὁ Ντάσкас:

— Μάντεψε, ξάδελφε, γιατί ἦλθα δῶ πέρα!

— Χά! χά! χά! ποῦ νὰ τὸ ξέρω; ἐπιθύρισε
ὁ Λιναρᾶς, καὶ ὅλο ἐδάκρυζε καὶ ὅλο ἀνεσταί-
νετο ἡ ψυχὴ του καὶ αὖρα χαρᾶς ἐδόνιζε τὰ
μαραμμένα φυλλοκάρδια του.

— Τώρα θὰ δῆς τὸ γιατί ἦλθα, τοῦ εἶπε
τρυφερὰ ὁ Ντάσкас, καὶ ἄνοιξε τὸν ταξιδιω-
τικὸν σάκκον του κ' ἔβγαλε τὰ κερχουαῖκα δῶ-
ρά του κ' ἔλεγε εἰς τὸν μαέστρον του:

— Νά! ἐδῶ εἶναι ἓνα σακκουλάκι χῶμα
ἀπὸ τῆ Σπιανάδα μας, κ' ἐδῶ ἓνα μπουκα-
λάκι ἀγέρας ἀπὸ τὸ Ποντικονήσι μας, κ' ἐδῶ
μέσα σὲ τοῦτο τὸ φάκελλο ἄνθη ἀπὸ τὸ Γα-
στοῦρί σου...

— Φέρε μου τα ὅλα δῶ! δός μου τα νὰ τὰ
φιλήσω, νὰ τὰ ρουφήσω, νὰ τὰ μυριστῶ, νὰ
ξαναγεννηθῶ! ἔλεγε γλήγωρα-γλήγωρα ὁ Λι-
ναρᾶς, κ' ἐφιλοῦσε τὸ χῶμα τῆς πατρίδας του,
κ' ἐρρουφούσε τὸν ἄερα τῆς, κ' ἔσφιγγε εἰς τὴν
καρδιά του τὰ μαραμμένα τριαντάφυλλα καὶ
τοὺς μενεξέδες καὶ τὰ γαρούφαλλα, καὶ ὅλο «Ἄ»!